

ALMAN DİZİLERİNDE GÖÇMEN TEMSİLİ: DOGS OF BERLİN
ÖRNEĞİ
REPRESENTATION OF IMMIGRANT IN THE GERMAN TV SERIES:
THE CASE OF DOGS OF BERLIN

Savaş AYDIN
Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Doktora Öğrencisi,
elvestr@gmail.com

Mustafa Sami MENCET
Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-TV Sinema Bölümü
Öğretim Üyesi
mustafamencetakdeniz.edu.tr

ÖZET

Temsil kavramı bir anlamlandırma sürecidir. Dilin düşünceyle kurduğu dolaylı ilişkinin sergilendiği bir pratiktir. Bu pratik medya metinlerine uygulandığında, anlam kimliklerin oluşturulması ile sağlanmaktadır. Özellikle televizyon dizileri görüntünün ve sesin bir arada kullanılması, geniş bir kitleye hitap etmesi, karakterlerin ve olayların istenildiği gibi kurgulanması açısından etkili medya metinleri olmakla beraber temsil pratiğinin sıklıkla sergilendiği alanlardır.

Çalışmanın amacı, medya metinlerinin kimlikleri inşası ve inşa edilmiş kimlikleri yeniden nasıl sunduğunu açıklayan çalışmalara, dijital iletişim boyutunda katkı sağlamaktır. Bu çerçevede araştırmanın kapsamı, dijital içerik platformu Netflix'e özel olarak üretilen Dogs of Berlin dizisi ve dizide yer alan 38 göçmen karakterin temsilidir. Araştırmanın yöntemi nitel bir desene sahiptir. Verilerin analizi için betimsel analiz tekniği kullanılmış ve dizideki temsil kodları, oluşturulan kategoriler bağlamında değerlendirilmiştir. Buna göre dizide yer alan 38 göçmen karakter suç, toplumsal uyum, ruh hâli, meslek, aile ilişkileri, mekân, sınıf, diğer kategorileri oluşturularak, bu kategorilerdeki olumlu ve olumsuz durumları ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular göçmen temsili bağlamında tartışılmış, Stuart Hall'un temsil ve Edward Said'in oryantalizm kavramlarından yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Temsil, Oryantalizm, Netflix, Dogs of Berlin.

ABSTRACT

The concept of representation is a process of meaning. It is a practice that shows the indirect relationship that language creates with thought. This practice can be provided by creating identities of meaning when applied to media texts. Especially television series are effective media texts in terms of using image and sound together, appealing to a wide audience and editing the characters and events as desired; in addition, they are fields where representation practice is frequently exhibited.

The aim of the study is to contribute from an intercultural communication perspective to the studies that explain how media texts construct or represent the identities that give meaning to people. In this context, the scope of the research is the Dogs of Berlin series and thirty-eight immigrant characters which are represented in the series. The method of this research has a qualitative pattern. Descriptive analysis technique is used to analyze the data and the representation codes in the series are evaluated in the context of the created categories. Crime, social cohesion, mood, occupation, family relations, environment, class and others are created as categories and all of the thirty-eight characters are analysed by their favorable and unfavorable behaviours in these categories. The findings of the study are discussed by the immigrant representation, in the process of the discussion the concept of “representation” by Stuart Hall and the concept of “orientalism” by Edward Said are utilized.

Keywords: Immigrant, Representation, Orientalism, Netflix, Dogs of Berlin

GİRİŞ

Medya metinleri içerisinde temsil sorunsalı üzerinde çalışırken, kavramı dil bilimi ve iletişim disiplinleri açısından incelemek gerekmektedir. Erol Mutlu (1995), ‘temsil’ kavramını, “üçlü bir ilişkiyi dile getiren, bir şeyin ya da birinin bir şey ya da biri tarafından başka birine temsili ya da sunumu” olarak açıklar (s. 318). The Shorter Oxford’da göre iki anlama sahip olan kavram; ilk olarak bir şeyi hayal veya benzetme yoluyla betimleme veya tasvir etmek, ikinci olarak “sembolleştirme, yerine geçme ya da ikame etme, örneği olma” şeklinde açıklanmıştır (Varol, 2016, s. 11). Temsil, anlamın üretilip kültür içinde dolaşıma sokulduğu sürecin oluşmasında büyük bir etkenidir. Aristoteles temsili, insanların zihinlerindeki kavramları belirli işaretlere çevirme ve daha sonra onları isteğinde değiştirmesi olarak ele almış, sürecin doğal olan bir yapıya sahip olduğu ve insan olmanın gereğinin bir sonucu olduğu fikrindeyken, Platon temsilin gerçek olandan geldiğini, içinde gerçek olandan maddeler barındırdığına vurgu yapmıştır (Mitchell, 1995, ss. 14-15). Burada dikkat edilmesi gereken nokta, temsilin gerçek ile olan ilişkisidir. Temsil eden, temsil ettiği kavramı birebir karşılamakta mıdır yoksa onun birçok görünümünden biri midir? Bir temsil, dile getirdiği gerçeği ne kadar aktarabilmektedir?

Gerçekler işaretler, söylemler ve metinler yolu ile aktarılır ve bu süreçte yeniden üretilerek, gerçeğin bir aynası olmaktan ziyade bir yorumudur. Bir kavramı veya olguyu anlatırken her anlatma davranışı, kavramın başka bir temsili ve yorumu haline gelmekte ve gerçek birçok kez yeniden üretilmektedir (Webb, 2009, ss. 1-15). Gordon Marshall (1999) da temsil kavramını açıklarken, herhangi bir ağaç resminin veya fotoğrafının gerçeğinin yerini almadığını, “o ağacın görünüşünün ya da onu temsil etme çabasındaki kişiye ifade ettiği şeyin yeniden kurulması” olduğunu belirtmektedir (s. 725). Bu saptama; fotoğrafın, resmin ya da metnin, ağacı temsil ederken gerçeğin öznel bir yorumunu oluşturduğunu söylemektedir. Bir başka örnek verecek olursak Danimarka’yı anlatan bir belgesel, daha önce orada bulunmayan biri için o bölgenin bir temsili ve yönetmenin gerçeği temsil etme çabasıyla geliştirdiği bir yorum olarak ele alınabilir. Bu durum aynı zamanda var olan gerçekliği yeniden inşa etmek anlamına gelmektedir.

Hall (2017), düşünme ve hissetme eylemlerinin de birer temsil sistemi olduğunu belirtmektedir (ss. 13-14, 25-28). Dış dünyada kendiliğinden bulunan şeyler bu yolla iç dünyamızda temsil edilmektedir. Klasik bakışa göre, materyal dünyada var olan şeyler kendiliğinden bir anlama sahiptir ve temsil edilmeleri ikinci planda kalmaktadır. Ancak sosyal ve beşerî bilimlerde ise anlamın ‘var olan değil’, üretilen bir şey olduğu kabul görmektedir. Sosyal inşacı yaklaşımın çıkış noktası olan bu görüşü göre temsil, anlamların oluşmasında etkin rol oynamakta ve kültür, olanın yansımaları veya bir yaşam şekline ziyade sosyal konuları veya tarihi olayları şekillendirmekte, ekonomi ya da doğal şeyler kadar önemli, esas süreç olarak kavramsallaşmaktadır. Örneğin doğada bulunan taş, kendiliğinden var olan bir şeydir. Biz bu taşları bir araya getirdiğimizde bir okul inşa edebiliriz. Bu onu kullanma biçimimizdir, okul hakkında hissettiklerimiz, düşüncelerimiz ise onu eğitim ve öğretim yeri yapmaktadır. Sosyal inşacı yaklaşım da şeyler ve temsil arasındaki ilişkiyi bu yolla kurmakta, anlamın doğada sabit olmayan akışkan bir biçimde dolaştığına, temsil sürecinin tek yönlü bir iletim süreci değil, çok

yönlü bir diyalog süreci olduğuna vurgu yapmaktadır. Anlamı, belirli zaman, dönem veya anda sabitleme çabası, bu diyalogun sürekliliğini sağlamaktadır. Zihnimizde bulunan kavramlar, kendisi de bir temsil sistemi olan dil yolu ile anlamlandırılmaktadır. Üretilen bu anlam, onları kullanan bireyler arasında sürekli olarak eşit olmayan bir şekilde değiş tokuş edilmektedir. Temsil süreci, şeyleri simgelenmesi için işaret dil ve görüntülerin kullanılmasını içermektedir. Temsili bir anlamlandırma pratiği olarak ele alırsak, iki temsil sisteminden bahsedebiliriz. Birincisi, “her tür nesne, insan ve olayı, kafamızın içinde taşıdığımız bir dizi kavram ya da zihinsel olgular ile ilişkilendiren bir sistem”, ikincisi ise “kavramsal haritamız ve bu kavramları simgeleyen çeşitli diller şeklinde düzenlenmiş ya da sıralanmış bir dizi işaret sistemi” şeklindedir. Sabit olmayan akışkan bir biçimde dolaştığını, temsil sürecinin tek yönlü bir iletim süreci değil, çok yönlü bir diyalog süreci olduğuna vurgu yapmaktadır. Anlamı, belirli zaman, dönem veya anda sabitleme çabası bu diyalogun sürekliliğini sağlamaktadır. Zihnimizde bulunan kavramları, kendisi de bir temsil sistemi olan dil yolu ile anlamlandırılmaktadır. Üretilen bu anlam, onları kullanan bireyler arasında sürekli olarak eşit olmayan bir şekilde değiş tokuş edilmektedir. Temsil süreci, şeyleri simgelenmesi için işaret dil ve görüntülerin kullanılmasını içermektedir. Temsili bir anlamlandırma pratiği olarak ele alırsak, iki temsil sisteminden bahsedebiliriz. Birincisi, “her tür nesne, insan ve olayı, kafamızın içinde taşıdığımız bir dizi kavram ya da zihinsel olgular ile ilişkilendiren bir sistem, ikincisi ise kavramsal haritamız ve bu kavramları simgeleyen çeşitli diller şeklinde düzenlenmiş ya da sıralanmış bir dizi işaret sistemi” şeklindedir.

Prendergast (2000), *The Triangle of Representation* adlı eserinde, temsil kavramını yeniden sunma ve yerine geçme bağlamında ele almaktadır (ss. 4-6). Yeniden sunma; var olanın bir kopyasını yapma, onu taklit etme anlamına gelirken, “yerine geçme” ise varlığın yerini almaya, onu ikame etmeye dayanmaktadır. Temsilin bu iki işlevi arasındaki fark, ilkinde temsil edilen zamansal ve mekânsal olarak ortamda bulunabilirken, ikincisinde temsil edilenin ortamda bulunmaması gerekmektedir.

Anlam yaratımı temsil aracılığıyla dilde üretilmekte, dil ise kültür aracılığıyla şekillenmektedir. Temsil kavramını anlamak için kültür kavramı ile olan ilişkisini incelememiz ve anlamamız gerekmektedir. Temsil sürecinde kültürün bizi ilgilendiren kısmı, anlamın oluşmasında dili şekillendiren, anlamı belli bir yerde sabitleme noktasında önemli rol oynamasından ileri gelmektedir. Anlam, dilde üretilse de belli bir zaman ve kültürel ortamda var olmaktadır. Kültürde anlamın nasıl oluştuğu, dolaşıma sokulduğu, değiş tokuş edildiği ve yorumlandığına ilişkin Saussure (1998), Levi-Strauss (1963; 1983; 2013) ve Roland Barthes’ın (1993) dil ve göstergebilim üzerine çalışmaları bu anlamda yol göstericidir. Barthes, ilk çalışmalarında ağırlıklı Saussure’den yararlanan bir semiyotik kültür modelini savunmuş, *Semiyolojinin Öğeleri* adlı eserinde, dilbilim ve kültürel araştırma arasındaki bağı ortaya koymak için bazı kavramlar kullanmıştır. Barthes sadece dilin değil, kültürün de Saussure’ün kavramları olan *launge/parole*, *gösteren/gösterilen* ile incelenebileceğini öne sürmüştür. Strauss, herhangi bir kültürü anlamak için Freud ve Saussure’ün kavramlarını kullanarak, dilbilimi ve psikanalizi birleştirip, ele aldığı kültürün ritüellerini, mitlerini, geleneklerini ve göreneklerini incelemiş, böylece onların yapısal analizini yapmıştır. Strauss (1994), *Yaban Düşünce* kitabında düşünme biçimlerini ilkel ve modern düşünce olarak ikiye ayırır. İkel düşüncenin işle

vi, gereksinimleri karşılamadan önce ya da gereksinimleri karşılamak yerine düşünsel gereklilikleri karşılamaktır ve ele aldığı doğayı sürekli gözlemlemekte, deneyden geçirmekte ve sınıflandırmaktadır (ss. 35, 39-41).

Saussure ile başlayan modern dilbilim, dilin çalışma prensiplerini ortaya koymaya çalışmış, dilin üstündeki örtüyü kaldıran Saussure, gösteren/gösterilen kavramlarıyla dilde anlamın nasıl oluştuğunu açıklamaya çalışmıştır. Daha sonra gelen kuramcılardan Barthes ise Saussure'ün mirasını devralmış ve onu kültür alanına uygulamıştır. Mitleri, medya metinlerini ve insanların günlük yaşam pratikleri inceleyen Barthes, kültürün de dil gibi bir sistemle çalıştığını öne sürmüştür ve Saussure kavramlarına ek olarak yananlam/düzanlam kavramlarını geliştirmiştir. Temsil sisteminin veya kültürel anlamların da yananlam kavramıyla incelenebileceğini belirtmiştir. Barthes ile çağdaş bir diğer kuramcı Levi-Strauss ise mitler, ritüeller, akrabalık ilişkileri, yemekler vb. konuları incelemiştir.

Kültür alanında anlamın nasıl oluştuğu ve dolaşıma sokulduğunu anlamamız açısından bu çalışmalar önemlidir. Saussure dilde anlamların keyfi ve nedensiz olduğunu ortaya koymuş ve anlamın inşa edildiğine değinmiş, Barthes ve Levi-Strauss kültürel anlamların belli bir dönemin ürünü olduklarını, yani o toplum tarafından inşa edildiklerini vurgulamışlardır. Hall buradan hareketle, medya metinlerinin de yapısalcı bir bakış açısıyla incelenebileceğini belirtmiştir. Medya metinleri de medya profesyonelleri tarafından oluşturulmaktadır. Bu metinlerde, dil nasıl doğanın saf bir yansıması değil ise onlarda gerçekliğin saf bir yansıması değildir. Medya metinleri belli bir toplumsal gerçeklik, iktidar ilişkileri ve düşünüş biçimleri çerçevesinde inşa edilmektedir (Hall, 1999, s. 233).

Medya, sağlam bir zemine oturtulmamış, dağınık ve birbiri ile mücadele halindeki gerçeklik parçalarını bir bütün haline getirerek toplumsal statükoya dair anlayışın üretilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Baudrillard (2010), medyanın gerçeği temsil ediyormuş gibi yaparak kurgulanan gerçekleri sunduğunu, kitleleri bunun içinde yaşayan sessiz yığınlarla çevirdiğini belirtmiştir (ss. 19-20). Bu süreç, ideolojinin sürekli olarak yeniden üretilmesi ve egemen sınıfın düşüncelerinin topluma yerleşmesini sağlamaktadır. Yirminci yüzyılın medyasının kurguladığı dünyasında öz ile biçim arasındaki fark gittikçe dramatikleşmiş, imgenin üzerinde tahakküm kuran medya sahte gerçeklere dayanan bir evren yaratmıştır (Ewen ve Ewen, 1992, s. 190).

Çalışmanın odak konusu olan kimlik kavramı üzerinde durmakta yarar vardır. Psikolojide kimlik, benlik kavramı ile açıklanmaktadır. Freud (2011), benlik yerine ego sözcüğünü kullanmakta ve egonun savunma mekanizmalarından birinin özdeşleşme olduğunu, özdeşleşmenin de çocuğun kendini tanıyarak kimlik edinme sürecine katkıda bulunduğunu söylemektedir (ss. 89-95). Erikson, benlik kavramının oluşmasının ergenlikte durmadığını ve sürekli hareket halinde olduğunu belirtmektedir (Elkind, 1979, s. 31). Bireyin gelişip benliğini oluşturması, biyolojik, çevresel ve ego süreçlerinden geçmektedir. Erikson'un kimlik tanımında devamlılık, süreç açısından önemli bir yer tutmaktadır. Sosyoloji açısından kimlik kavramını ele aldığımızda, Mead'in psikolojik davranışılığın sınırları içerisinde simgesel etkileşimcilik esasına dayanan tanımına

rastlarız. Buna göre, benlik toplumsal bir süreç içinde oluşan, uyarıcıya maruz kaldığında sabit tepkiler vermekten ziyade toplumsalın içinde sürekli hareket eden bir organizma şeklindedir (Mead, 1964, ss. 134-139). Hareket eden organizma tanımı, benliğin doğuştan gelen ve verili olanı yapan bir makine tanımını reddetmekte, çevresiyle etkileşim halinde olan, yorumlamayabilen ve ortak anlamlar oluşturmada başarılı bir “ben”e işaret etmektedir. Benlik, toplumsala uymamızı sağlayan edimsel yetenekleri kullanma becerisine sahip bir araç görevi görmektedir. Burada başkalarının tavrına karşı örgütlenmiş olan “ben”i oluşturur. Onun özelliği içsel olması, dürtülerini kendinden almasından ileri gelmektedir. Bauman ve Raud (2018) benliği; düşünen, tasarlayan, eyleyen bir özne olarak tanımlamakta, bu öznenin dünyayı, kendi düşünceleri, tasarıları, duyuları ve hareketlerinden oluşan edilgen objeler yığına dönüştürdüğünü belirtmektedirler (s. 16). Bu, öznenin kimliğini oluştururken aktif olduğu anlamına gelmektedir. Bu aktiflik sadece kendi kimliğini kendi üzerinden değil öteki üzerinden de inşa etmeye denk düşmektedir. Kimlik kavramı, temelde ben ve öteki ayrımına dayanan, kişinin kendini ne olarak gördüğü ve ötekinin onu nasıl almadığını dikkate alan, diğerlerinden ayırt edilme için farklılığa başvuran bir kavramdır. Kimlikler en genel şekilde; bireysel, sosyal ve kolektif olarak sıralanabilir. Bireysel kimliği; Tajfel (1982), topluluk içinde öznenin kendini biricik ve özgül bir şekilde görmesi (s. 2), Maalouf (2008), bir kişiden diğerine asla aynı olmayan, onu biçimlendiren belli öğelerin özel bir dozda karışımı, karmaşık, biricik ve başkaları ile kıyaslanamaz (s. 9), Giddens ve Sutton (2014), kişiliğin ve grubun özelliklerini belirleyen ayırt edici bir süreç (s. 265), Chambers (2005), sınıflandırma, bu yolla kendini tanımlama ve inşa etme süreci (s. 47), şeklinde tanımlamaktadır. Kimlikler ırk, cinsiyet, dil, din, meslek vb. birçok etkenle belirlenmektedir. Kimlik üzerine yapılan tanımlamalarda kimliğin öteki üzerinden inşası ve farklılıkların sınıflandırması ana esas olarak görülmektedir. Connolly (1995) bu süreci, kimliğin varlığını farklılıktan aldığı, bu farklılığı sürekli kılıp, kendi varlığını garantiye almak için de farklılığı ötekine dönüştürmesi şeklinde açıklamakta ve kimliğin oluşmasında farklılığın en büyük etken olduğunu belirtmektedir (ss. 93, 96). Tajfel ve Turner’a (2004) ait sosyal kimlik kuramına göre, bireyin sosyal kimliği bağlı olduğu, aidiyet hissettiği gruplar aracılığıyla, bu gruplarla özdeşleşmesi sayesinde oluşmaktadır (ss. 277-281). Bu grup veya topluluk bir takım tutma, meslek edinme veya aile de olabilmektedir. Birey kendi kişisel kimliğinden ziyade üye olduğu topluluğun kendindeki yansımaları ile hareketlerine yön vermekte ve kendini bu kalıplara göre tanımlamaktadır. Turner (1984), bu aşamanın kendini bir nevi sınıflandırma, kategorilere ayırma olduğunu, kişinin diğerlerini ayırıp sınıflandırdığı gibi kendisine de aynı işlemleri yaptığını belirtmektedir (ss. 526-527).

Sosyal kimlik, içinde bulunulan grubun dinamiklerine göre zaman zaman kişisel kimliği gölgede bırakabilmektedir. Bir diğer kimlik türü ise kolektif kimlik türüdür. Sosyal kimlikle benzeşen kolektif kimlikler, dinamiklerini, aidiyet sağladığı olgudan elde etmektedirler. Tajfel (1982) kolektif kimliğin, içinde bulunulan grubun bireyin algısını geri plana atarak, bütün üyeleri arasında benzer algıda buluşturduğunu söylemektedir (s. 2). Örneğin, Alman olmak grup üyeleri arasında bir benzerlik kıstasıyken, diğer milletlerden de bir farklılık belirtisidir.

Jenkins (2008), kolektif kimliklerin insan ilişkilerini düzenleyen bir yapıda olduğunu, bireyi harekete geçirme ediminin bünyesinde barındırdığını belirtmekte ve

dünya görüşünün oluşturulmasında, sürdürülmesinde ve yeniden üretilmesinde etkili olduğunu söylemektedir (ss. 8-9). Kolektif kimlikler, bireyin doğuştan gelen bazı özelliklerini içerdiği için birey her zaman, hayatının belli alanlarında, bu kimliğin pratikleri ile karşılaşmaktadır. Birey bu kimlikleri istediği takdirde reddetme hakkına sahiptir. Schleninger (1994) kolektif kimliklerin, süreklilik ve aidiyet ilişkisine dayandığını belirtmektedir (s. 262). Bu süreklilik, kolektif kimliğin üyesi olan bireyin hem eylemlerinde hem de tarihsel bilincinde bulunması gereken bir özelliktir. Bilgin (1999) kolektif kimliğin, mirasını geçmişten aldığını, tarihsel bir belleğe sahip olduğunu, kuşaktan kuşağa aktırıldığını ve onun sürekliliğini sağlayan şeyin geçmişin eylemsel rutinleri, mitleri ve anıları olduğunu söylemektedir (s. 60). Kolektif kimlikler, birey-birey iletişiminden ziyade grup-grup iletişimi kurmaktadır.

Kellner kimliği (2001), “insanın kendini bir roller, imajlar ve eylemler çeşitliliği içerisinde sunabildiği, değişme ve dönüşme kurallarının bulunduğu bir oyun” olarak tanımlamaktadır (ss. 205-206). Bu tanımda, günümüz dünyasının popüler kültüründe, imajların kimliğin belirlenimindeki rolü vurgulanmakta, insanın ve ilişkilerinin kapitalist üretim bantlarında üretilen ürünler gibi meta haline geldiği belirtilmektedir. Bu metalaşma, insanların kimlikleri üzerinden kendilerini konumlandırırken, bireyi popüler kültürün bir ürünü haline getirmektedir. Bunun sonucunda postmodern kimliğin, parçalanmış, esnek, kaygan bir zemine oturtulmaya çalışılmış, gelip-geçici yapısı oluşmaktadır. Modern ulusu bir araya getiren yapı insanların kültürel deneyimleri iken, postmodern ulusu bir araya getiren yapı popüler kültür ve bu kültürün deneyimleridir.

1. Almanya'ya Göç ve Göçmen Kimliğine Oryantalist Bakış

Said (1998) oryantalizmin, Avrupa'nın Doğu'ya hitap etme şekli olduğunu belirtmektedir (s. 14). Bu saptamaya dikkat edilmediği takdirde, Batı ile Doğu arasındaki güç ve üstünlük ilişkisinin, ona hükmetmek, üzerinde hegemonya kurmak için sosyoloji, siyaset, bilim, askerlik, ideoloji ve hayal gücü alanlarında giriştiği, sistemleştirilmiş ileri düzey mücadeleyi ve bu sayede kurulan hegemonyanın yan etkilerini görmenin imkânsız olduğunu ifade etmektedir.

Batı'nın hitabı ile Doğu'nun takdim edilmesi tek taraflı bir süreçtir. Bu noktada Doğu asla konuşmaz, Avrupa medeniyeti tüm soruları kendisi sormakta ve Doğu adına kendisi cevaplamaktadır. Said, bu duruma Flaubert'in, Mısırlı soylu bir kadınla karşılaşma örneğini vermektedir. “Kadın asla kendinden söz açmaz, duygularını ve düşüncelerini asla açığa vurmaz, yaşadığı zamanı ve geçmişini hiçbir şekilde söz konusu etmez...” (Flaubert'ten aktaran: Said, 1998, s. 17). Aslında Batı menşeli tüm edebiyat, sinema ve televizyon yapıtlarında Said'in Gustave Flaubert'e atıf yaptığı durum görülmektedir. Araştırmamızın sorunsalı “göçmenin temsili”nde bu bakışın etkili olup olmadığı, ortaya çıkan bu yeni üründe (Dogs of Berlin) bu zihniyette bir değişiklik olup olmadığıdır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra sanayi alanında büyük yatırımlar yapan Federal Almanya, genç ve işçi nüfusunun oldukça az oluşunun getirdiği dezavantajı ortadan kaldırmak için yurtdışından göçmen işçi almaya başlamıştır. Almanya ilk işçi göçü antlaşmasını 1955 yılında İtalya ile imzalamış ancak bu antlaşma ülke içindeki talebi kar

şılmak için yeterli olmamış, daha sonra sırasıyla 1960'ta İspanya, Yunanistan, 1961'de Türkiye, 1963'te Fas, 1964'te Portekiz, 1965'te Tunus ve 1968'de Yugoslavya ile işçi göçü antlaşması imzalamıştır (Deutsche İslam-Konferenz, 2019, s. 1). İş endüstriyel talebi karşılamak için imzalanan bu antlaşmalarla gelen işçiler, geçici bir süreliğine getirilmiş, kalıcı olmaları düşünülmemiştir. Bu sebeple onlara Almancada "Gastarbeiter" (misafir işçi) denilmektedir. Vasıfsız olan bu işçiler, Almanların çalışmak istemediği, nitelik gerektirmeyen, fiziki güce dayanan işlerde istihdam edilmişlerdir. 1961 yılına gelindiğinde 459 bin (%1,7) olan yabancı işçi sayısı, 1970 yılında 1 milyon 700 bine (%6,5), 1973 yılında ise 2 milyon 600 bine (%11,9) ulaşmış, 1961 yılında ülkedeki yabancı sayısı yaklaşık 686 bin kişiye 1973 yılına gelindiğinde dört milyon civarına yaklaşmıştır (Salim, 1997, s. 34). Bu artış karşısında 1983'te hükümet, Alman toplumu için bir tehlike olarak gördüğü yabancıların nüfusunu azaltmak için Kesin Dönüşü Özendirme Yasası çıkartmıştır. Buna göre 1985 yılına kadar ülkesine dönen her yabancıya, 10.500 mark ve her çocuk için de 1500 mark ikramiye verileceğini duyurmuştur (Korotepe, 2002, s. 4). Bu yasa ile belirli sayıda insan kesin dönüş yapmış olsa da çoğunluk Almanya'da kalmıştır. 1980'li yıllarda göçmen nüfusunda büyük dikey hareketler gözlemlenmemiş, ancak 1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği'nin dağılması ile göçmen nüfusunda patlama yaşanmıştır. Bu patlamanın oluşmasında etnik olarak Alman ırkına mensup olup, Sovyetler Birliği'nde yaşayan insanların geri dönmesi etkili olmuştur. İşçi göçü ile artan göçmen nüfusunun geri dönmeye niyeti olmadığını anlayan Almanya, 1991 yılında Yabancılar Yasası'nı çıkartmış, dışarıdan gelip yerleşmeyi ve ikamet etmeyi zorlaştıran bu yasa, belli koşulları sağlayan göçmenlerin işini kolaylaştırmıştır (Unat, 2002, s. 39).

Bir taraftan endüstriyel ihtiyaçlarını karşılamak için yabancılara muhtaç olan Almanya, diğer taraftan da onların varlığını yasal bir zemine oturtma, kontrol altında tutma, nüfusunu dengeleme yoluyla onları kendi toplumuna adapte etmeye, böylece uyum sorununu gidermeye çalışmaktadır. 2005 yılında Almanya Senatosu Göçmenlik Yasası'nı yürürlüğe koymuş, böylece Almanya göç olgusunu ve yabancıları kabul ederek kendisini bir göç ülkesi olarak konumlamıştır (Domind, 2019). Bu yasa ile Almanya çok kültürlü bir yapıya sahip olduğunu kabul etmekte, göçmenlerin entegrasyon ve asimilasyon süreçlerini yasal bir zemine oturmaktadır. Ayrıca vatandaşlık hakkının kazanımı, dil zorunluluğu ve vatandaşlık testine bağlanmaktadır. Dönemin Almanya Şansölyesi Angela Merkel, basına yaptığı açıklamada, bu yasanın çok daha önce geçmesi gerektiğini belirtmiş, Almanya'nın göçmen devleti statüsünü geç kabul ettiklerini söylemiştir. 2005 yılından sonra entegrasyon çalışmaları hız kazanmış, yabancılar Alman toplumuna ve kültürüne adapte edilmeye çalışılmıştır. Günümüzde ise 83 milyon civarı olan Almanya'nın nüfusu etnik olarak %77,5'u Alman, %22,5'i göçmenlerden oluşmakta, göçmenlerin %15,1'i Türk, %10,1'i Polonyalı, %6,6'sı Rus, %5,7'si Kazak ve %4,9'u İtalyan'dır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2019, s. 1).

2. Araştırma

Araştırma konusu olan Dogs of Berlin dizisinin karakterleri analiz edilmeden önce, daha önce yayınlanmış bazı diziler incelenmiştir. Bu konuda öne çıkan diziler; Türkisch für Anfänger, Alle Lieben Jimmy, Alarm für Cobra 11, Four Blocks'dur. Acemiler için Türkçe anlamına gelen Türkisch für Anfänger dizisi 2006-2009 yılları arasında

ARD kanalında yayınlanmış bir komedi dizisidir. Dizi etnik kökenlerin farklılığını ön plana çıkarmakla birlikte İslamiyet ve Hristiyanlık arasındaki farklılıkları da ön plana çıkarmaktadır. Mesut karakteri daha ılımlı bir biçimde sunulurken, Yağmur karakteri üzerinden İslamiyet vurgusu yapılmakta, Cem karakteri üzerinden maço erkek tasviri yapılmaktadır. Dizide göçmen karakterlerin Alman kültürü ile uyum sorunu giderilemeyecek bir fark olarak vurgulanmaktadır. Bir başka komedi dizisi olan Alle Lieben Jimmy dizisinde, Jimmy göçmen bir Türk'tür ve ailesi, Alman komşularıyla ilişkileri iyi, yasalarla herhangi bir problemi olmayan, sevilen kişiler olarak temsil edilmiş dolayısıyla Alman kültürü ile bir uyumlu bir çerçevede sunulmuştur. Göçmen kimliği geri planda tutulmuş, sadece belli sahnelerde Türk etnik kimliği öne çıkarılmıştır. Dizi genel olarak, göçmenler hakkındaki önyargılardan arınmış bir sunuma sahiptir. Türkiye'de de Kobra Takibi adıyla yayımlanan Alarm für Cobra 11, tıpkı Dogs of Berlin'de olduğu gibi bir Alman ve bir Türk polis karakterlerinin başrolde yer aldığı bir dizidir. 1996 yılında başlayıp hâlen devam eden dizide, göçmen kimliği ikinci planda olan Semir karakteri, Alman kültürü ve yasaları ile uyumlu, bu değerlerin savunucusu bir karakter olarak tasvir edilmektedir. Dizide suçlu karakterler incelediğinde, gündelik, organize olamayan, anlık gelişmiş olaylara bağlı suçlar Alman karakterler tarafından işlenmekte; bir örgütlenme gerektiren, organize ve toplumun bütünlüğünü tehlikeye atan suçlar Ruslar, Doğu Avrupalılar veya Araplar tarafından işlenmektedir. Göçmen karakterlerin işlediği suçlar uyuşturucu kaçakçılığı, araba hırsızlığı, mafyatik örgüt kurma ve gasp şeklindedir. Dizi bu yönleriyle Dogs of Berlin dizisine çok benzemektedir. Alman televizyon dünyasının en iyilerinin seçildiği "Deutscher Fernsehpreis"den 2018 yılında en iyi yönetmen, en iyi aktör ve en iyi drama dizisi ödülünü kazanan Four Blocks'un kadrosunda ise Türk ve Arap asıllı oyuncular rol almıştır. Dizi, mekân olarak Ortadoğu rüzgârları esen, göçmenlerin çoğunlukta olarak yaşam sürdüğü Neukölln bölgesinde geçmektedir. Dizinin konusu, Lübnanlı uyuşturucu karteli bir ailenin lideri olan, hapse giren ve daha sonra kefaretle serbest bırakıldıktan sonra bu kirli işlerden kurtulmak isteyen Toni'nin yaşam hikâyesini ve çete içi verdiği mücadeleleri kapsamaktadır. Berlin yeraltı dünyasına eğilen dizi silah, uyuşturucu ve mafya konularını göçmenler ile ilişkili bir şekilde anlatmaktadır. Görüldüğü gibi Dogs of Berlin dizisinden önce de sıklıkla göçmenler suç olgusuyla eşleştirilmiş, Türkler daha uyumlu olarak temsil edilirken özellikle Arap göçmenler suça eğilimli yönleriyle öne çıkmıştır.

2.1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Soruları

"Alman dizilerinde göçmenler nasıl temsil ediliyor?" araştırmanın ana sorusu olarak kurgulanmıştır. Bu ana soru çerçevesinde çalışmanın alt soruları: 1) Alman dizilerinde göçmen karakterler suç söz konusu olduğunda hangi değerler ile temsil edilmektedir? 2) Alman dizilerinde göçmen karakterler toplumsal uyum konusunda nasıl temsil edilmektedir? 3) Alman dizilerinde göçmen karakterler aile ilişkileri, ruh hâlleri ve yaşadıkları mekânlar çerçevesinde nasıl sunulmaktadır? 4) Alman dizilerinde göçmen karakterlerin sosyoekonomik durumları hangi değerler ile temsil edilmektedir? Bu sorulara bulunacak yanıtlar 21. yüzyılın en önemli sorunları arasında olan göçmenlik tartışmaları kapsamında gerçekleştirilecek çalışmalar için yeni veriler sağlayacak, bu alandaki literatüre katkı sağlayacak, özellikle Avrupa'nın değişen sosyo-kültürel profilinin dijital medyaya yansımaları konusunda bir çerçeve çizecektir.

2.2. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmanın kapsamı Dogs of Berlin dizisi ve dizide yer alan otuz sekiz göçmen karakterdir. Nitel bir desene sahip olan araştırmada, verilerin toplanması ve analizi için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Dizide yer alan otuz sekiz göçmen karakter suç, toplumsal uyum, ruh hâli, meslek, aile ilişkileri, mekân, sınıf, diğer kategorileri oluşturularak, bu kategorilerdeki olumlu ve olumsuz durumları incelenmiştir. Her bir karakterin olumlu ve olumsuz özellikleri sayılmış ve yüzdeler olarak hesaplanmıştır. Elde edilen veriler tablo ve grafikler ile kategoriler çerçevesinde değerlendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Sonuç kısmında, araştırmanın ana sorusu ve alt soruları, elde edilen veriler çerçevesinde yorumlanmıştır. Dizide otuz sekiz göçmenin temsiline ilişkin yapılan analizin tablosu bulgular kısmında sunulmakta, her bir karakter için ayrı ayrı yapılan analizin sonuçları, makale formatındaki sayfa/kelime sınırı nedeniyle birleştirilerek toplu halde verilmiştir.

2.3. Araştırma Sahası

Araştırmanın sahası, Alman yapımı olan ve Netflix’de yayınlanan Dogs of Berlin dizisidir. Polisiye-gerilim türünde olan dizi, 2018 yılında yayınlanmaya başlanmış, bir sezon sürmüş, onuncu bölümde final yapmıştır. Türk asıllı Alman polis Erol Birkan ve eski Neonazi polis Kurt Grimmer’in, Türk asıllı yıldız futbolcu Orkan Erden’in öldürülmesi üzerine beraber çalışmalarını konu almaktadır. Futbolcu cinayeti ile başlayan soruşturmanın seyri, Berlin şehrinin suç örgütlerine doğru kaymıştır. Uyuşturucu kaçakçılığı, bahis, haraç cinayet gibi suçların birçoğunun failini bulmak isteyen iki polis büyük bir operasyonun başlatılmasını sağlamıştır. Dizi, bir yandan bu operasyonun detaylarını sunarken, diğer taraftan da Almanya’nın göçmen manzaralarını sunmaktadır. Araştırma sahasının bu şekilde tercih edilmesinin nedeni, Netflix’in giderek büyüyen bir içerik üreticisi ve dağıtıcısı haline gelmesi, geniş bir izleyici kitlesine sahip olması, burada yayınlanan içeriklerin sadece Almanya’da ile sınırlı kalmayıp küresel olarak yayınlanması, dizinin senaryosunun göçmen karakterlere sayı ve süre olarak yeterli derecede yer vermesidir. Örneklemin tercih edilmesindeki bir diğer neden, Alman medyasında göçmen temsili çalışmalarında sinema filmi ve haberlere ağırlık verilirken televizyon dizileri söz konusu olduğunda bu alandaki çalışma sayısının yetersizliğidir.

4. Araştırma Deseni, Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma nitel bir desene sahiptir. Verilerin toplanması ve analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Silverman (2018), nitel araştırma yönteminin olguları kendi bağlamları içerisinde açıkladığını, süreçleri veya anlamları yorumladığını, teori temelli kavramları kullandığını ve var olan problemi derinlemesine anlamaya çalıştığını ifade etmektedir (ss. 7-8). Betimsel araştırma tekniği ile elde edilen veriler, daha önce kararlaştırılmış kategoriler altında sınıflandırılmakta, özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Analizin amacı, ham bir halde bulunan verilerin, sistemli bir şekilde analize tabi tutulup, araştırma soruları çerçevesinde düzenlenmesi ve açıklanmasını içermektedir. Çalışmanın sonuç kısmında, elde edilen tüm bulgular neden-sonuç çerçevesi içerisinde yorumlanmaktadır. Araştırma soruları, sonuç kısmında bulgular ve analiz ile destekle-

nerek cevaplanmaktadır.

Veriler, betimsel analiz tekniğinin gerektirdiği doğrultuda kategoriler oluşturularak toplanmış ve analiz edilmiştir. Ana kategoriler, suç, toplumsal uyum, ruh hâli, meslek, aile ilişkileri, mekân, sınıf şeklindedir. Bu kategoriler altında toplanan veriler olumlu ve olumsuz iki başlık altında sınıflandırılmıştır. Diğer kategoriler grubunda ise etnik köken veya milliyet, din, cinsiyet, fiziksel görünüm başlıkları destekleyici veriler sunması için oluşturulmuştur. Bazı kavramların çalışmanın anlaşılması açısından, nasıl ele alındığının açıklanması yerinde olacaktır. Sınıf kavramı ile herhangi bir üretim aracına sahip olma veya olmama durumu tespit edilmeye çalışılmış, üst sınıf üretim aracına sahipliği ifade ederken, alt sınıf herhangi bir üretim aracına sahip olmama durumunu ifade etmektedir. Mekân, gettoda yaşayan ve yaşamayan şeklinde ayrılmıştır. Getto burada, Kreuzberg ve Kaisserwarte semtidir. Gettoda yaşamak içe kapanıklık ve uyumsuzluğu ifade ederken, getto dışında yaşamak dışa dönük, uzlaşmacı bir değeri ifade etmektedir. Meslek kategorisi mesleğin, bireyin yaşadığı topluma bir katkısı olup olmadığı açısından ele alınmıştır. Örneğin polis, gazeteci yararlı ve olumlu bir meslek olarak görülürken, uyuşturucu kaçakçısı kamu yararına olmayan meslek olarak kodlanmıştır. Ruh hâli kategorisi ile saptanmaya çalışılan değer, karakterlerin olumlayıcı, sakin, çözüm üreten bir davranış mı yoksa kavgacı sorun çıkarıcı bir davranış mı sergilediğine göre kodlanmıştır. Toplumsal uyum kategorisi genel olarak göçmenlerin iletişimde bulunduğu yerli halk ve onun kültürüne ne derece uyum sağladığı ile ilgilidir. Toplumsal kurallara uyma; sabah insanlara günaydın demek, otobüste yaşlılara yer vermek, diğer yolcuları rahatsız etmemek gibi genel görgü kurallarını belirtmektedir. Sadece resmî dili konuşma kodu ise dizinin evreninde ele alınan yerli kültürün dili olan Almancanın konuşulup konuşulmadığına göre belirlenmiştir. Etnik ve resmî dili konuşma ise göçmenlerin, Almancanın yanında kendi göç ettikleri yerdeki dillerini de günlük hayatın içinde kullanmasıdır. Karakterlerin ve kategorilerin olumlu veya olumsuz özelliklerinin yüzdeliği hesaplanırken, $100/\text{toplam özellik} = x$ (her bir özelliğin yüzdelik oranı), $x \cdot y$ (olumlu özellik) = olumlu özelliğin yüzdesi ve $x \cdot z$ (olumsuz özellik) = olumsuz özelliğin yüzdesi, yolu izlenmiştir. Diğer kategorilerde elde edilen yüzdelik oranlar için de $100/\text{toplam göçmen karakter sayısı} = x$ formülü kullanılmıştır.

Dizideki otuz sekiz göçmen karakterin temsili için geliştirilen analiz tablosu, dizinin ana karakterlerinden Erol Birkan örneğinde, Tablo 1'de sunulmaktadır. Analize tabi tutulan göçmen karakterlerin isimleri; Erol Birkan, Emre Birkan, Sevim Birkan, Dilara Birkan, Rafika Masaad, Aykut Kubat, Canberk Karaca, Okan Erdem, Enfal Erdem, Pusat Erdem, Quayns Joundabi, Murad İssam, Maisa İssam, Karsten Nguyen, Raphael Bou Penga, Leon Bou Penga, Lisa Bou Penga, İmam, Can, Ferit, Murathan Canavar, Uğur, Toma Kovac, Dario, Stipe, Spati, Hakim Tarik Amir, Kareem Tarik Amir, Raif Tarik Amir, Daher Tarik Amir, Kamila, Fahd, Vahid, Djamal, Malik Zafir, Faris, Sabir, Abdel Nasser'dir. Tüm bu karakterlerin özellik dağılımı Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6'da özetlenerek sunulmuştur.

Tablo 1. Erol Birkan ve Kategoriler Analiz Tablosu

Kategoriler	1) Olumlu Durum	2) Olumsuz Durum	
A) Suç	A1a) Suçtan Kaçınma	A2a) Darp	
	A1b) Suçu İhbar Etme	A2b) Cinsel İstismar	
	A1c) Suçu Engelleme	x A2c) Cinayet	
		A2d) Şike	
		A2e) Kaçak Bahis	
		A2f)Uyuşturucu Satıcılığı	
		A2g) Uyuşturucu Kullanımı	x
		A2h) Mafyatik Örgüt Kurma veya Üye Olma	
		A2i) Şantaj	
		A2i) Hakaret (Aşağılama)	
B) Toplumsal Uyum	B1a) Toplumsal Kurallara Uyma	x B2a) Toplumsal Kurallara Uymama	
	B1b) Sadece Resmi Dili Konuşma	B2b) Etnik ve Resmi Dili Konuşma	x
	B1c) Yerli Halk ile Diyalogda Bulunma	x B2c) Yerli Halk ile Diyalogda Bulunmama	
C) Ruh Hâli	C1a) Sakin	C2a) Öfkeli	x
D) Meslek	D1a) Kamu Yararına Olan	x D2a) Kamu Yararına Olmayan	
E) Aile İlişkileri	E1a) Sorunsuz	E2a) Sorunlu	x
F) Mekân	F1a) Gettoda Yaşayan	F2a) Gettoda Yaşayan	x
G) Sınıf	G1a) Orta ve Üst Sınıf	G2a) Alt Sınıf	x

Tablo 2. Erol Birkan Diğer Kategoriler Analiz Tablosu

Diğer Kategoriler									
Etnik Köken veya Milliyet		Türkiye	x	Lübnan		Hırvatistan		Diğer	
Din		Dindar		Dindar Değil	x				
Cinsiyet		Erkek	x	Kadın					
Fiziksel Görünüm	Yaş	Genç		Orta Yaş	x	Yaşlı			
	Boy	Uzun		Orta	x	Kısa			
	Kilo	Aşırı		İdeal		Zayıf			
	Saç	Var	x	Yok					
	Sakal	İmaj Sakal		Kirli Sakal	x	Yok			
	Bıyık	Var	x	Yok					
	Ten Rengi	Beyaz		Esmer	x				

Elde edilen sayısal veriler, Bulgular bölümünde Genel Özellik Verileri, Suç Kategorisi Verileri ve Fiziksel Görünümle İlgili Veriler olarak üç ana başlık altında sunulmaktadır. Bulgular, sonuç bölümünde İngiliz Kültürel İncelemeler Okulu'nun ve özellikle Stuart Hall'un kimlik ve temsil üzerine düşünce ve kavramlarına dayanarak yorumlanmıştır

3. Bulgular

Dizide temsil edilen göçmen karakterlerin demografik bilgileri, etnik yapıları, psiko-sosyal ve sosyoekonomik durumları, suçla olan ilişkileri, ruh hâlleri, Alman toplumuyla uyumu, etnik dil kullanımı, fiziki görünümleri (yaş, boy, kilo, saç, sakal, bıyık, ten rengi), genel olumlu ve olumsuz özellik dağılımı, göçmen karakterlerin suçla olan ilişkilerinin dağılımı Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6'da özetlenerek sunulmaktadır

Tablo 3. Göçmenlerin Genel Özellikleri

Kriter	Genel Özellik Dağılımı (n=382)		Cinsiyet (n=38)		Meslek (n=38)		Milliyet (n=38)				Toplumsal Kurallara Uyma (n=38)	
	Olumlu	Olumsuz	Erkek	Kadın	Kamu Yararı	Kamu Yararına Değil	Türk	Lübnanlı	Hırvat	Diğer	Olumlu	Olumsuz
Frekans	286	96	32	6	9	29	14	11	4	9	16	22
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yüzde	%75	%25	%84	%16	%24	%76	%37	%29	%11	%24	%42	%58

Tablo 4. Göçmenlerin Sosyo-Ekonomik ve Psiko-Sosyal Temsilleri (n=38)

Kriter	Göçmenlerin Yaşadıkları Yer		Toplumsal Sınıf		Göçmenlerin Aile İlişkileri			Yerli Halk İle İletişim		Etnik Dili Konuşma		Ruh Hali	
	Getto	Getto Dışı	Alt	Orta-Üst	Sorunlu	Bilinmiyor	Sorunsuz	Nadiren	Sıklıkla	Evet	Hayır	Sakin	Öfkeli
Frekans	28	10	32	6	14	18	6	23	15	21	17	7	31
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yüzde	%74	%26	%84	%16	%47	%37	%16	%61	%39	%55	%45	%18	%82

Tablo 5. Göçmenlerin Fiziki Görünümü

	Yaş (n=38)			Boy (n=38)			Kilo (n=38)			Saç (n=32)		Sakal (n=32)		Bıyık (n=32)		Ten Rengi (n=38)	
	Genç	Orta	Yaşlı	Kısa	Orta	Uzun	Zayıf	İdeal	Şişman	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Beyaz	Esmer
Oran (%)	29	55	16	11	42	47	18	65	17	90	10	52	48	66	34	13	87

Tablo 3'te de özetlendiği gibi; dizide göçmenler çoğunlukla olumsuz davranışlar sergileyen, çok büyük bir çoğunlukla erkek, kamu yararına olmayan işlerde çalışan, toplumsal kurallara genellikle uymayan ve çoğunlukla Türk milliyetinden karakterlerle temsil edilmektedir. Örneğin dizideki Murat karakteri, bir motorcu çetesine üyedir ve diğer çete üyeleri ile caddede dükkânlardan haraç toplamaktadır. İlaveten, daha derinlemesine bir çözümleme yapıldığında; kadın karakterlerde olumlu/olumsuz özellikler dengeli iken (%49 olumlu, %51 olumsuz) erkeklerde bu farklılık çok daha belirgin hale gelmektedir. Erkek karakterlerin sahip oldukları olumsuz özellikler %80, olumlu özellikler %20'dir. Türklerin özelliklerinin %72'si, Lübnanlıların %96'sı, Hırvatların %70'i ve diğerlerinin %53'ü olumsuz özelliklere sahiptir. Dizideki Arap karakterler, diğerlerine göre çok daha olumsuz niteliklerle temsil edilmektedir.

Tablo 4'ten de anlaşılacağı üzere; dizideki göçmen karakterlerin büyük çoğunluğu gettolarda yaşamakta, yoksul ve sosyoekonomik yönden dezavantajlı gruplarda yer almakta, öfke problemi yaşamakta, yerli halk ile nadiren iletişim kurmakta ve etnik dillerini de konuşmaya devam etmektedir.

Tablo 5'teki bulgulardan; kadınların suçtan kaçınma, suçu engelleme ve suçu ihbar etme gibi eylemlerinin suçla ilgili diğer olumsuz unsurlardan daha ön plana çıktığı görülürken; erkeklerde çok belirgin bir farkla suçla ilişkinin çok daha yoğun olduğu görülmektedir. Suçla ilgili olumsuz niteliklerin Lübnanlılarda ve Hırvatlarda daha belirgin olduğu görülmektedir.

Göçmenlerin dizide temsil edildikleri fiziki görünüm, ağırlıklı olarak orta yaşlı, uzun boylu ve ideal kilolarındadır. Erkeklerin çoğunluğu sakallı, büyük bir çoğunluğu bıyıklıdır. Göçmenler genellikle esmerdir.

Tablo 1’de örneği verildiği gibi, göçmen karakterlerin suçla ilişkileri olumlu ve olumsuz olmak üzere; 10 olumsuz 3 olumlu kategoride kodlanmıştır. Sonuçlar Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. Göçmenlerin Suçla Olan İlişkileri

Kriter	Suç Kategorisindeki Toplam Özellik Sayısı	Suç Kategorisinin Niteliği	
	Frekans	Olumlu(%)	Olumsuz(%)
Kadınlar (n=6)	5	60	40
Erkekler (n=32)	98	5	95
Türkler (n=14)	24	25	75
Lübnanlılar (n=11)	46	0	100
Hırvatlar (n=4)	18	0	100
Diğer (n=9)	15	13	87

Araştırmada göçmenlerin belirlenen kategorilerde olumsuz temsil edilmesinin betimlenmesine ek olarak karakterlerin etnik köken ve cinsiyet temelinde temsilinin farklılaşması söz konusudur. Erkek karakterlere, kadın karakterlerden sayı ve süre bakımından daha fazla yer verilmiştir. Etkinlik söz konusu olduğunda, kadın karakterler pasif bir görünümde resmedilirken, erkek karakterler aktif bir görünümde resmedilmiştir. Etnik köken çerçevesinde karakterlerin sunumları incelendiğinde, olumsuz temsil oranı en yüksek etnik köken Araplar (Lübnanlılar) olarak öne çıkmaktadır. İkinci olarak Hırvatlar daha sonra Türkler ve son olarak da diğer etnik kökenler gelmektedir. Araplar etkileşime geçtiği Alman kültürünün değerlerini tam anlamıyla reddederken, Hırvatlar kültürel değerlerden daha çok Alman yasalarını reddetmekte ve çignemektedir. Diğer etnik köken vatandaşlar, kendi kültürel ve etnik kimliklerini en üst düzeyde bastırmıştır. Alman toplumu ile uyuma en yakın seviyededirler. Türk etnik kökene sahip vatandaşlar, göçmen kimliğinin yanında, Almanya’yı ikinci bir vatan olarak görme eğilimindedir. Dizide Alman kültürüne uyumlu Türklerin sunumu, uyumsuz olan diğer Türk karaktere göre daha olumlu sunulmuştur. Alman kültürünü benimseyen Türk etnik kökene sahip karakterler dizide genellikle polis veya devletin herhangi bir alanında memur olarak sunulmuş ve suça karışma oranı düşük olarak temsil edilmiştir. Türklerin bu sunumunun arka planında, Almanya ile Türkiye’nin tarihsel ilişkileri, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gerçekleşen işçi göçü ve bu göçmenlerin ikinci, üçüncü kuşaklarının Almanya’da yetişmesi ve bu kültüre uyum sağlaması yatmaktadır.

SONUÇ

Edward Said'in oryantalizm kavramı çerçevesinde dizinin evreni incelendiğinde, Batı'dan Doğu'ya, sömürgelere, kolonilere yönelen bakışın hiç değişmemiş ancak Doğulunun bulunduğu coğrafyanın değişmiş olduğu görülmektedir. Sömürge veya koloni topraklarında yerli olan Doğulu, Batı topraklarında göçmen olarak resmedilmiştir. Köle, yabani, ilkel olarak sınıflandırılan yerli halk, kolonilerden çıkıp ana karaya gelmiştir. Dogs of Berlin'de bu göçmenler Türk, Lübnanlı, diğer etnik grup ve milletlerden oluşmaktadır. Alman kültürü ev sahibi konumunda bulunurken, göçmenlerin kültürü misafir kültür konumunda bulunmaktadır.

Çalışmanın alt sorularından "Alman dizilerinde göçmen karakterler toplumsal uyum konusunda nasıl temsil edilmektedir?" sorusunu elde edilen bulgular çerçevesinde incelediğimizde, 38 göçmen karakterden 21 tanesi, resmî dil Almanca'nın yanında, etnik dillerini de konuşmaktadır. Oryantalizme göre, Indo-European dil ailesinden olmayan diller, parçalanmış, sistematik ve düzgün olmayan bir yapıdadır. Göçmen karakterlerin yarısından fazlası, bu aileye sahip olmayan dilleri kullanmaktadır. Karakterlerin yirmi üç tanesi yerli halk ile olumlu ve yapıcı bir diyalog kurmayı reddetmektedir. Yirmi iki tanesi toplumsal kurallara dikkat etmemekte ve çevreye rahatsızlık vermektedir. Oryantalist düşünce Doğulunun hoşgörü ve medeniyetten yoksun olduğunu belirtmektedir (Said, 1998, s. 148). Göçmen karakterler, toplumsal uyum kategorisinde bu önyargılar doğrultusunda temsil edilmektedir.

Çalışmanın bir başka alt sorusu olan "Alman dizilerinde göçmen karakterler aile ilişkileri, ruh hâlleri ve yaşadıkları mekânlar çerçevesinde nasıl sunulmaktadır?" sorusunu, elde edilen bulgular çerçevesinde incelediğimizde, 31 karakter öfkeli bir ruh hâline sahiptir ve sadece 7 tanesi sakin bir ruh hâli ile tasvir edilmiştir. Freud'un kişilik gelişim aşamalarına göre öfkeli ruh hâli ilkeliliğin, gelişmemişliğin bir yansımasıdır. Mısır'ın İngiliz Valisi Cromer, "mantık Doğulunun inkâr ettiği bir şeydir" demekte ve Doğulunun her zaman öfke ile hareket ettiğini, birbirleri arasında her zaman sorun yaşayan insanlar olduğunu vurgulamaktadır. Said, oryantalizm kavramını açıklarken, Renan'ın, Sami ırkların gelişimini tamamlamadığı, basit bir ırk olduğuna dair saptamalarını ön plana çıkarmaktadır. Buna göre Doğulu, sürekli öfkeli bir ruh hâline sahip, medenileşmemiş, küçük sakat çocuktur. Karakterlerin aile ilişkileri ve ruh hâlleri, Renan'ın ve Freud'un saptamaları doğrultusunda yansıtılmıştır. Karakterlerin birçoğunun gettoda yaşaması ve Alman toplumundan izole bir hayat sürmesi, diyaloga kapalı olduklarına ve kültürlerinin geri kalmışlığına yapılan bir vurgudur. Oryantalizmin antropoloji bilimini dayanak noktası olarak Doğulu ırkı, ikinci sınıf olarak tasvir etmesi, dizideki karakterlerin temsil şekillerine de yansımıştır (Said, 1998, ss. 58-59).

"Alman dizilerinde göçmen karakterlerin sosyoekonomik durumları hangi değerler ile temsil edilmektedir?" sorusunun cevabı araştırmada göçmenlerin çoğunlukla sosyoekonomik olarak dezavantajlı (proleter, hatta çoğunlukla düzenli geliri olmayan) olduğu ve kamu yararına olmayan meslekleri icra ettiği yönündedir. Oryantalist düşünceye göre Doğulu, ırkının getirdiği özellikten dolayı doğuştan itibaren tembel bir yaratıktır. Ömrünün büyük bir kısmını deve üzerinde veya yatarak geçirmektedir. Bundan

dolayı herhangi bir üretim veya bir icat yapması mümkün değildir (Said, 1998, s. 247). Karakterlerin meslekleri üzerinden topluma faydasız bireyler oldukları sunulmuştur. Sınıfları üzerinden de herhangi bir üretim aracına sahip olmadıkları, tembelliklerinden dolayı bir sermaye yaratamadıkları ve bu bilince sahip olmadıkları yansıtılmıştır.

“Alman dizilerinde göçmen karakterler suç söz konusu olduğunda hangi değerler ile temsil edilmektedir?” alt sorusunu, elde edilen bulgular ışığında incelediğimizde, otuz sekiz karakterin, otuz dört tanesi suç ile ilişkilendirilmiştir. Çok az sayıda karakter bir suçu engellemeye çalışırken, karakterlerin büyük bir çoğunluğu suç işlemektedir. Oryantalist düşünce, Doğuluların şiddete yatkın olduğunu, sürekli birbirleri arasında çatıştığını, kaos ortamının günlük hayatın bir parçası olduğunu söylemektedir. Kendince bilimsel verilere ve gözleme dayanan bu söylem, dizinin karakterlerinin özelliklerinde görülmektedir. Göçmen karakterler, uyuşturucu kaçakçılığı, bahis, adam öldürme, haraç, mafyatik örgüt kurma, darp ve benzeri suçlarla dizi içerisinde temsil edilmiştir. Birlik ve beraberlik değil, sürekli bir çatışma hâli vardır. Etnik olarak en çok suç ile ilişkilendirilen grup, Lübnanlılar, daha sonra Türkler, Hırvatlar ve diğerleri gelmektedir. Erkekler, kadınlara göre suç konusunda daha aktif bir şekilde temsil edilmişlerdir. Şiddet seven Arap veya Doğulu klişesi, dizinin göçmen karakterleri üzerinden üretilmiştir. Lübnanlı karakterler suç kategorisinde kırk altı özellikle temsil edilirken bunların yüzde yüzü olumsuzdur ve suçu engellemeye yönelik tek bir özellikleri bulunmamaktadır. Hall, bu durumu klişeleştirme adını verdiği temsil pratiği ile açıklamaktadır. Dizi evreninde resmedilen göçmen karakter, öfkesine hâkim olamayan, barbar, toplumsal düzene karşı, bir suç makinesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Günlük hayatta bir Arap'ın, Türk'ün veya diğer etnik kökene sahip bireylerin yaşantısı ve bu yaşantıda sergilediği davranışlar, karakterleri, suç işlemek üzerine kurulmamıştır. Örneğin dizide Lübnanlı karakterleri ele alırsak, bütün karakterlerin suçla doğrudan ilişkili ve suç dair tüm olumsuz özellikleri barındırdığı anlaşılmakta, Lübnanlılar nezdinde tüm Arap toplumunun aynı damgaya maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Bireylerin birçok karmaşık özelliklere sahip olduğu bilinmekte iken sadece öfkeli ve potansiyel suçlu olarak dizide temsil edilmeleri, tıpkı Hall'un (2017) belirttiği gibi kişiyi tek bir özelliğine indirgemek, onu tek boyutlu kılmak, bir klişeleştirme örneği sunmaktadır (s. 332). Dizide göçmen karakterler tek bir boyuta indirgenmiştir: suçlular. Alman ile göçmen arasındaki fark belirtilirken Almanlar toplumsal düzene ve yasalara uyan, medeni bireyler olarak sunulurken; göçmenler, yasalara karşı, toplumsal düzeni bozmaya çalışan barbarlar olarak sunulmuştur.

Çalışmanın ana sorusu olan “Alman dizilerinde göçmen karakterler nasıl temsil edilmektedir?” sorusunu, elde edilen bulgular ve araştırmanın alt soruları çerçevesinde incelediğimizde, dizideki göçmen karakterler, suç kategorisinde suçlular olarak temsil edilmişlerdir. Toplumsal uyum kategorisinde hoşgörüsüz, ilkel, dilleri tam olarak gelişmemiş, toplumla uyumsuz bireyler olarak sunulmuşlardır. Ruh hâli, aile ilişkileri ve mekân kategorilerinde, öfkeli, psikolojik gelişim süreçlerini tamamlamamış, aile ilişkileri sorunlu ve mantıktan uzak bireyler olarak tasvir edilmişlerdir. Meslek ve sınıf kategorilerinde, tembel ve topluma faydasız bireyler olarak sunulmuşlardır. Diğer kategorisindeki verileri incelediğimizde, dizide göçmen karakterlerin %86'sı esmer, %65'i bıyıklı, %57'si de kirli sakallı resmedilmiştir. Esmerlik, Said'in oryantalist düşüncüyü

açıklarken örnek verdiği Batılı düşünceye göre, ilkelliği temsil etmektedir. Batılı bilim, ırkları sınıflandırmış, Asya ve Afrikalı olanların insanlık gelişiminin belli bir safhasında kaldıklarını tespit etmiş, geri kalmışlığı ten renklerinin tonlarına eşitlemişlerdir. Dizide göçmen karakterlerin çoğunluğunun esmer bir ten rengine sahip olması, göçmenler adına tensel farklılığın olumsuz olarak temsil edilmesidir. Kirli sakal ve bıyık, karakterlerin Doğulu olduklarını vurgulamak, etiketlemek için kullanılmıştır. Bu zıtlık kullanılırken dayanak noktası, oryantalistlerin Doğuluyu tarif etmek için kullandığı betimlemelerdir. Büyük bir çoğunluğu genç, orta yaş, ideal kilo ve boya sahip olan göçmen karakterler dinamik olarak gösterilmiştir. Ancak bu dinamikliğin kullanım amacı göçmen ve Batılı arasındaki farklılığın oluşmasını sağlamaktır. Bir öteki olarak göçmenin bu dinamikliği, Batılı için yarar sağlamaktan ziyade onu, kendine bir tehlike olarak gördüğü için olumsuz bir durumdur. Göçmen karakterin fiziksel görünümü, esmer, kirli sakallı, bıyıklı, genç, fit bir vücut olarak sabitlenmiştir. Bu kodların oryantalist düşünce ile de şekillenmiş anlamı, geri kalmışlık ve ilkelliğe eşdeğerdir.

Foucault'nun güç/bilgi/iktidar oyununda ortaya çıkan söylem kavramının çizdiği çizginin olumlu tarafı, Alman kültürünün ve toplumunun değerleri ile eşitlenirken, çizginin diğer tarafında kalan olumsuz değerler göçmen karakterlerinki ile eşitlenmiştir. Bu durumda ideoloji, herkesi aynılaştırmak için değil, farklılıkları sınıflandırarak kontrol altında tutmak, Gramsci'nin belirttiği gibi "kolektifi farklılıklar yoluyla yeniden inşa etmek" amacıyla kullanılmakta, böylece toplum üzerinde bir hegemonya kurarak bunu devam ettirmekte ve sürekli olarak yeniden üretmektedir. Diziden, söylemin çizdiği ve farklılıkları dışlayan çizgiye bir örnek verecek olursak; bir getto olan Kaiserwarte'de, Lübnanlı ailenin yaşadığı mahallenin girişinde kırmızı bir çizgi vardır ve bu çizginin hemen başında göçmen nöbetçiler beklemektedir. Çizginin öbür tarafına polislerin geçmesi kesinlikle yasaktır. Bu çizgi tıpkı söylem kavramında olduğu gibi semboliktir. Çizginin olumlu, normal, kabul edilebilir olan tarafında, Alman kültürünü temsil eden polisler bulunmakta, diğer tarafında ise sapkın, suçlu, anormal, kabul edilemez olan göçmen karakterler yani suçlular bulunmaktadır. Dizide göçmenleri temsil eden toplam özelliğin olumlu/olumsuz dağılımına baktığımız zaman bu durum daha net bir şekilde anlaşılacaktır. Göçmenlerin temsil edildiği toplam özellik 382'dir. Bunun 94 tanesi çizilen çizginin olumlu tarafında kalırken, 288 tanesi çizginin olumsuz tarafında kalmaktadır. Dizide en olumsuz temsil edilen grup %31,67 ile Lübnanlılar, daha sonra %23,82 ile Türkler, %11,51 ile diğer etnik kökenler ve %7,85 ile de Hırvatlar gelmektedir. Bu sıralama en çok olandan en aza olana doğru bakıldığında, Batılı kültürün, Doğu kültürüne evrim çizgisinden bakışını göstermektedir. Göçmen karakterlerin dizide kimlikleri, bireysel edinimlerden ziyade mensup olduğu aile ve cemaat tipi topluluklardan hareketle oluşmaktadır. Doğulunun topluluklar şeklinde resmedilme geleneği, köklerini oryantalist düşünceden almaktadır. Avrupalı insan, kararlarını tek başına alan medeni bir birey olarak tanımlanabilirken, Doğulu bu yetenekten mahrum görülmektedir. Dizide Lübnanlı aile, Hırvat aile ve geleneksel Türk aileleri cemaat tipi topluluklar şeklinde sunulmuşlardır.

Göçmen karakterler dizide; gettoda yaşayan, alt sınıf, kamu yararına çalışmayan, esmer tenli, kirli sakal ve bıyık bırakan, öfkeli tipler olarak yansıtılmışlardır. İnsanın tabiatı gereği birçok özelliği olmasına rağmen, dizideki göçmenin tek bir boyutu

vardır; şiddeti sevmektedir, suç işlemek en temel özelliğidir. Dogs of Berlin dizisinde göçmen karakterler olumsuz değerlerle temsil edilmiştir. Geçmiş Grek ve Roma dönemine dayanan oryantalist düşüncenin, batılı olmayan kültürler ve insanlar hakkında sahip olduğu önyargıları yeniden üretmektedir. Batılı söylemin göçmenler hakkındaki tüm önyargıları, dizinin karakterlerine işlenmiş ve sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Barthes, R. (1993). Göstergibilimsel Serüven (Çev. M. Rifat ve S. Rifat). İstanbul: Yapı Kredi.

Baudrillard, J. (2010). Simülakrlar ve Simülasyon (Çev. O. Adanır). Ankara: Doğu-Batı Yayınları.

Bauman, Z. ve Raud, R. (2018). Benlik Pratikleri (Çev. M. Ekinci). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bilgin, N. (1999). Kolektif Kimlik. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Chambers, I. (2005). Göç, Kültür, Kimlik (Çev. İ. Türkmen ve M. Beşikçi). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Connolly, W. E. (1995). Kimlik ve Farklılık: Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri (Çev. F. Lekesizalın). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Deutsche Islam Konferenz (2019). "Almanya Müslümanlarının Tarihi" <http://www.deutscheislamkonferenz.de/Dik/Tr/Magazin/Lebenswelten/Zahlendatenfakten/Geschichteislam/Geschichteislam-Node.Html> (Erişim Tarihi: 25.11.2019).

Domid (2019). "Essay: Migration History in Germany" <https://domid.org/en/service/essays/essay-migration-history-in-germany/> (Erişim Tarihi: 27.11.2019).

Elkind, D. (1979). Erik Erikson: İnsanda Gelişimin Sekiz Evresi (Çev. A. Dönmez). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt (12-1): 27-38.

Ewen, S. ve Ewen, E. (1992). Channels of Desire Mass Images and The Shaping of American Consciousness. Minnesota: Uiversty Of Minnesota Press.

Freud, S. (2011). Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd (Çev. A. Babaoğlu). İstanbul: Metis Yayınları.

Giddens, A. ve Sutton, P. W. (2014). Sosyolojide Temel Kavramlar (Çev. A. Esgin). Ankara: Phoenix Yayınevi.

Hall, S. (1999). Kültür, Medya ve İdeolojik Etki. M. Küçük (Ed.), Medya, İktidar, İdeoloji içinde (ss. 199-245). Ankara: Ark.

Hall, S. (2017). Temsil Kültürel Temsiller ve Anlamlandırma Uygulamaları (Çev. İ. DüNDAR). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Jenkins, R. (2008). Social Identity. London: Routledge.

Kellner, D. (2001). Popüler Kültür ve Postmodern Kimliklerin İnşası (Çev. G. Seçkin). Doğu Batı Dergisi, Cilt (15): 187-219.

Korotepe, D. (2002). Türkiye'den Göçün 41. Yılında Bir Durum Değerlendirmesi:Almanyadaki Göçmenler Ne Durumda?. Gelenek Dergisi, Cilt (74): 1-14.

Levi-Strauss, C. (1963). Structural Anthropology (Çev. C. Jacobson ve B. Schoepf). New York: Basic Books Inc Publishers.

Levi-Strauss, C. (1983). Din ve Büyü (Çev. T. Yücel). İstanbul: Yol Yayınları.

Levi-Strauss, C. (1994). Yaban Düşünce (Çev. T. Yücel). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Levi-Strauss C. (2013). Mit ve Anlam (Çev. G. Y. Demir). İstanbul: İthaki Yayınları.

Maalouf, A. (2008). Ölümçül Kimlikler (Çev. A. Bora). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Mead, G. H. (1964). Mind: Self and Society from the Standpoint of a Social Behaviorist. Chicago: University of Chicago Press.

Mitchell, W. J. T. (1995). Representation. F. Lentricchia ve T. McLaughlin (Ed.), Critical Terms for Literary Study içinde. Chicago: University of Chicago Press.

Mutlu, E. (1995). İletişim Sözlüğü. Ankara: Ark.

Prendergast, C. (2000). The Triangle of Representation. New York: Columbia University Press.

Said, E. (1998). Oryantalizm (Çev. N. Uzel). İstanbul: İrfan Yayıncılık.

Salim, I. (1997). Die "Auslanderfrage" in Deutschland. I. Salim (Ed.), Fakten, Defizite Und Handlungsimperative içinde. Frankfurt: Vas-Verlag Für Akademische Schrifte.

Saussure, F. (1998). Genel Dilbilim Dersleri (Çev. B. Vardar). İstanbul: Multilingual.

Schleninger, P. (1994). Medya Devlet ve Ulus (Çev. M. Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Tajfel, H. ve Turner, J. C. (2004). The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. J. Jost ve J. Sidanius (Ed.), Political Psychology içinde. New York: Psychology Press.

Tajfel, H. (1982). Social Identity and Intergroup Relations. New York: Cambridge University Press.

Turner, J. C. (1984). Psychological Group Formation. The Social Dimension: European Developments in Social Psychology, 2: 518-38, Cambridge: Cambridge University Press.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2019). "Almanya Künyesi" <http://www.mfa.gov.tr/almanya%20-kunyesi.tr.mfa> (Erişim Tarihi:12.11.2019).

Unat, N. A. (2002). Bitmeyen Göç. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Varol, S. F. (2016). Temsil İdeoloji Kimlik. İstanbul: Varlık Yayınları.

Webb, J. (2009). Understanding Representation. London: Sage Publications.